

EMPRESA

Consells estratègics per fer créixer la productivitat

OPINIÓ

La feblesa de les classes mitjanes, repte per a Europa

EL

MAGAZÍN

Núm. 341

Divendres, 9 d'agost de 2024

ÀLEX CARDONA

"S'ha d'escoltar més els nens, perquè són mestres"

ENTREVISTA

ÀLEX CARDONA

“Quan intentes veure -ho tot amb la mirada dels nens, tornes a pensar coses que com a adult havies donat per òbvies”

“Per què és tan car aquest rellotge? Que va més de pressa?”. Aquesta és una de les preguntes que l’Ernest, de petit, li va fer al seu pare, Àlex Cardona (Vilanova i la Geltrú, 1978). Reflexions, qüestions i raonaments d’infant com aquest van acabar empenyent aquest traductor i subtitulador a escriure el llibre ‘Revelacions d’un pare d’estar per casa’ (Eumo Editorial). Ens mostra com es pot mirar el món des del punt de vista dels més petits.

**Text: Jordi Vilarrodà
Fotografia: Albert Llimós**

Com a primera constatació, aquest llibre vindria a confirmar que els nens i nenes no venen amb manual d'instruccions i s'ha d'estar preparat per a la sorpresa permanent?

Crec que ho ha definit força bé. No venen amb manual d'instruccions... i que avorrit que seria si fos així! Més que preparat, s'ha d'estar receptiu a la sorpresa. Aquest llibre ve a dir que s'ha d'escoltar els nens perquè són mestres. No en el sentit que en sàpiguen més, de les coses, sinó que la seva mirada al món et trenca els esquemes d'adult en tots els sentits: filosòfic, moral, vital...

Com va néixer la idea de convertir l'experiència que anava vivint com a pare amb els seus dos fills en un llibre? Volia dir estar més atent al que deien en Joan i l'Ernest?

Va començar d'una manera molt prosaica. El llibre, el vaig començar a escriure ja fa uns deu anys, a l'època daurada de Facebook. Érem tots una mica més ingenus amb el que compartíem a les xarxes, ara procurem mesurar molt més el que mostrem, i sobretot amb els infants. Tenim una prudència que em sap greu de dir que jo potser no vaig tenir: compartir anècdotes i ocurrences dels meus fills –poc material gràfic– i veia que hi havia respostes i converses. Ara m'ho he repassat i veig que hi havia molta més conversa en els comentaris. Ara són més d'anar a treure-li la punxa. Vaig veure que tot això podia tenir interès fora del meu nucli familiar, vaig començar a fer textos més elaborats i des-

“L’únic espòiler possible del llibre seria explicar què se’n fa, de les cartes dels Reis, i no ho explicarem. Però el tema dona molt de si. És el final de la primera infància, aquella tan innocent”

És que el temps és bàsic per a ells, oi? Va sortint en diferents capítols d’aquest llibre.

Em va sorprendre quan vaig aplegar-los tots, la presència que tenia el tema. Vaig estar a punt de dedicar-hi un capítol i tot. És un aspecte bàsic de quan es forma una persona, per això de petits es fan embolics amb els temps verbals. I un d’ells em pregunta: “Papa, què vol dir *abans*?”. No és tan fàcil d’explicar! Primer, perquè en aquell moment l’Ernest tenia quatre anys i em va sobtar com havia pogut passar sense entendre el concepte d’*abans*. Després, intentant d’explicar-ho, em vaig posar en un bon jardí!

Una altra de bona.. Veieu una persona uniformada, i us porta a parlar de la seguretat. Ell diu: “Els nens tenim una seguretat, els pares”. Déu-n’hi-do... però al cap d’un moment, li etziba: “Però és que els pares no teniu cap seguretat”. Pam!

Em va tocar. Primer em va tocar aquesta sensació que tens com a pare de sentir-te tan imprescindible. A la llar d’infants dels meus fills hi havia una frase que fa pensar molt i deia: “Penseu, pares, que segurament no tornareu a ser mai tan importants per a algú com ho sou ara per als vostres fills.” Quan em va dir allò, em vaig sentir afalagat per una part: tenim una seguretat, que sou vosaltres, no cal que portem guardaespalles... que maco! I al cap d’un moment, em va *apunyalat* dient-me que jo no en tenia cap! I tenia tota la raó... nosaltres anem *a pèl*.

Hi ha un moment que diu que la infància és com una mena de parèntesi. Ve d’un post que escriu en una xarxa social quan té 29 anys: en aquell moment considerava que tenia totes les edats per les quals havia passat. Però més endavant reflexiona, i diu: les tenia totes, però no la infantesa.

Sí, de fet si s’hi fixa tendim a recordar coses de quan érem joves, de l’adolescència... però els de la infantesa són en un altre calaix. Amb 29 anys tenia l’esbojarrament dels 15, l’energia dels 20 i el seny que ja començava a posar (després he descobert que als 40 passen altres coses...) però sí que he descobert que quan tens 29 anys no en tens 7. Allò és una altra història, una altra manera de veure el món radicalment diferent.

Segurament els lectors ja veuen a hores d’ara que el llibre té molt d’humor i a la vegada reflexió. I procura d’equilibrar-ho...

Ho he procurat. Dir alguna cosa d’allò que he sentit quan he tingut alguna d’aquestes *epifanies* amb els meus fills. I com la seva mirada és reveladora, de coses que havies oblidat o no havies descobert.

Em va molt bé que parli d’epifania. El que se sap sobre els Reis és un dels moments que marca el pas de la infantesa a l’edat adulta...

L’únic espòiler possible d’aquest llibre seria el d’explicar què se’n fa, de les cartes dels Reis. Per tant, no l’explicarem. Però sí que el tema va donar molt de si. Més que el final de la infància, marca el de la primera infància, aquella tan innocent, tan bonica en certa manera, aquella tendresa que permet creure en un muntatge com aquest. El tema dona per a moltes reflexions. No revelarem què se’n fa, de les cartes, però és evident que a part dels pares i mares no se les llegeix ningú... i seria com si anéssim a votar i els vots anessin a les escombraries sense comptar-los. És la part lletja...

No vol donar consells, això no és un llibre d’ajuda. N’hi ha massa, a vegades, de consells sobre la paternitat?

Jo he triat els moments estel·lars, evidentment. Les escridassades matinals també hi són. Però més que consells, allò que sobren són les coses que et fan pensar que no ho estàs fent bé com a pare. Això ha provocat molt de patiment, i ho he vist al meu voltant. També en això la societat és una mica masclista, perquè amb els pares no passa tant però amb les mares –al voltant del part o la lactància– hi ha un munt de gent parlant de com s’han de fer les coses. Entremig hi ha bons consells, però crea traumes o complexos en persones que acaben pensant que no saben fer-ho prou bé, que no ho fan tal com s’hauria de fer.

“Tendim a recordar coses de quan érem joves, de l’adolescència... però els records de la infantesa són en un altre calaix. És una manera de veure el món radicalment diferent”

prés un bloc que vaig acabar tancant. Però ara fa un any vaig decidir recuperar aquells escrits i d’altres, i d’aquí n’ha sortit el llibre.

Ara que, a més, els seus fills ja són força grans...

A l’adolescència, que ja s’hauria de tocar d’una manera diferent.

Posem algun exemple. El més petit veu unes imatges on hi surt el germà gran amb la mare. I pregunta on era ell. Perquè el seu sentit del temps és diferent: a ell li sembla que hi ha estat des de sempre!

Encara recordo la cara de sorpresa que va fer quan li vaig dir que no hi era! Primer es pensava que era perquè havia anat a un altre lloc, a l’escola, per exemple. Li vaig haver de dir que, senzillament, no existia. I fa el comentari: “Llavors com és que reia tant, la mare, si jo no existia?” El món existeix des de que jo existeixo!

Quan ens trobem en aquesta situació de paternitat, els adults tornem a aprendre coses?

És el que dèiem de la sorpresa: hem d’estar disposats a escoltar-los... rient, perquè algunes de les coses que diuen fan riure molt, però també amb un punt de seriositat. Perquè hi ha situacions com aquesta que hem posat d’exemple que et fan pensar filosòficament: el món existia abans que tu existissis? El món existirà quan jo no hi sigui? Són coses bàsiques de la filosofia, de la metafísica fins i tot. Quan entres en conversa amb ells i intentes pensar com ells pensen, amb la seva mirada, tornes a visitar coses que tu havies donat per òbvies.

Ara parlàvem del principi de la vida, però de la mateixa manera podríem parlar de la mort.

Per a ells no existeix, o no la contempen. Hi ha un moment en què em diu: “I quan jo tingui 87 anys, tu on seràs?” I me’l vaig quedar mirant com dient-li: “Fill, que això ve un moment en què s’acaba, eh?” Els costa d’entendre-ho.

Hi ha cites demolidores, com la que esmentàvem a l’entradeta de l’entrevista sobre el rellotge car que va més de pressa. Estaven mirant un aparador, i va engaltar-li aquesta! I vostè diu: “Em va passar pel cap que ho digués en broma”...

Però ho va dir seriosament. Va llançar una hipòtesi de per què era tan car aquell rellotge. Es va preguntar per què calia que valgués 300 euros si n’hi havia de 20. Em va fer gràcia! Jo pagaria, en tot cas, per un rellotge que fes anar el temps més a poc a poc.

OPINIÓ

Miquel Arisa

Una redefinició del projecte d'Europa

El continent europeu viu un moment de molta incertesa. Té molts fronts oberts. El descontent es manifesta a través de les urnes en tots els països de l'Europa democràtica. L'extrema dreta agafa importància, també a França i no diguem a Espanya. Això ve determinat perquè les classes mitjanes, que són les que sustenten Europa i que són les que fan progressar els estats i doten les societats de vida cultural, econòmica, social i industrial, estan en una certa desorientació. Evidentment, el futur és incert.

Hi ha la guerra d'Ucraïna. Rússia vol tornar a conquerir i a marcar el seu territori. I Europa s'ha trobat al mig. El seu aliat, els EUA, ara li dona ple suport, però depenent de com vagin les eleccions de finals d'any pot ser que la situació canviï. I veiem amb incertesa una guerra sense cap sentit a Israel, que havia de ser un estat modern, democràtic i al mig d'uns països reticents a la creació d'aquest estat. Però ara hem pogut veure com el govern d'aquest país ha envaït Palestina i està fent absolutes bestieses, matant civils sense cap mena de sentit. Això ens marca a tots, perquè ens veiem en un món, que és el nostre, l'Europa del benestar i del progrés, que marcava la pauta del món. Ara no és així. S'han creat diferents blocs: Àsia, els Estats Units i Rússia, que intenta posicionar-se. Europa va amb el peu canviat.

Si això ho traslladem a casa nostra, les classes mitjanes, desorientades. Es nodrien de les seves empreses, però també havien creat un seguit de gremis, mútues i caixes d'estalvi que els donaven cos social i econòmic. Això s'ha esvaït. Actualment tenim tres entitats bancàries i unes quantes més que ja estan en un segon nivell, i la resta de caixes i mútues han desaparegut o han estat absorbides per grans *lobbies* econòmics.

És per això que sempre hi ha fugides. Per exemple, la de Catalunya, que en un cert moment, el 2017, es va creure que podíem, a través d'unes eleccions, decidir el nostre futur. I la cosa es va veure que no era així, que les circumstàncies no eren aquestes però també que els que

van muntar-ho no tenien un full de ruta clar per si això sortia bé o sortia malament. I a partir d'aquí a totes les persones involucrades els va caure el pes de la llei a sobre i actualment s'ha anat apai-vagant a través, primer, de l'indult i, ara, d'una amnistia. Però els poders reals de l'Estat hi posen moltes traves perquè no hi estan d'acord, així com la dreta espanyola tampoc. Per tant, hem d'anar treballant per tal que això sigui possible. Però també des d'aquí penso que no s'hi posa tota la voluntat que s'hi hauria de posar. En definitiva, ens manifestem, diem que tenim la raó i que ho tornarem a fer. És evident que qui té una idea ha d'intentar plasmar-la, però les coses,

Les classes mitjanes, que són les que sustenten Europa i la fan progressar, estan desorientades. El futur és incert. Cal actuar

totes, tenen un moment. I ara no és el moment.

Estem en una societat molt complexa, l'economia és estable, però la microeconomia es nota a les famílies que cada dia és més difícil poder gaudir del nostre benestar a través dels ingressos econòmics que tenim. Les classes baixes tenen més dificultats per tirar endavant dia a dia. Les classes mitjanes se'n van sortint però també amb incertesa. Cinquanta anys enrere qualsevol persona jove tenia clar i sabia que si s'implicava a través d'un ofici o d'una carrera, treballava i intentava superar-se, tenia el futur assegurat. Això ara no és així. Ara pots tenir una formació excel·lent però tenir dificultats per tenir una feina estable i ben remunerada. S'hi troben metges, economistes, arquitectes..., però també gent d'ofici. Gent sense formació o amb formació escassa ho tenen més complicat. És per això que cal tenir consciència

que el món canvia, i que canviarà més i que hem de posar el nostre gra de sorra perquè sigui al millor possible al conjunt d'Europa, perquè Europa se'n sortirà unida; desunida quedarà molt reduïda.

Amb totes aquestes circumstàncies, n'hi ha una que és essencial, la immigració. Com podem veure, cada dia arriba a les costes de les Canàries, Andalusia, Catalunya o al País Valencià, immigració a través de pasteres o d'altres maneres, però són un grup de gent jove que ve a Europa perquè és el seu anhel de progrés i d'estabilitat personal i econòmica. Aquí ens trobem amb una circumstància molt complexa. Europa és un continent envellit i necessitem immigració per tal que l'economia rutlli i tinguem benestar, però per altra banda hi ha unes dificultats enormes per tal de regular aquesta vinguda de gent jove essencialment de l'Àfrica. Això crea un enorme problema perquè s'han d'acollir i hem de buscar la fórmula de repartir-les no solament a l'Estat espanyol sinó a Europa, perquè tot Europa té falta de mà d'obra. Això cal tenir-ho present.

Però la immigració crea un rebuig enorme. Una part important de la nostra societat no la veu amb bons ulls i es van creant un seguit de mentides i falses notícies dient que els mantenim i que ho tenen tot pagat. Això òbviament no és així, però la creença de bona part de la societat és aquesta i crea rebuig. Cal buscar una solució, perquè, d'una banda, necessitem mà d'obra i, de l'altra, una part de la societat responsabilitza la immigració de la incertesa, quan econòmicament Europa passa en un segon nivell mundial perquè altres economies emergents l'estan superant. Tot allò que és diferent a nosaltres ho veiem com un perill, però per tal que la nostra economia rutlli i tingui el nivell de benestar que tenim, fa falta aquesta mà d'obra i per tant hem de buscar l'equilibri entre les persones que venen, com s'adapten i quin futur els espera aquí. I per tant, en aquest context cal que ens esforcem tots a buscar una sortida honrosa per a tothom.

**Llegiu en línia EL 9 NOU
cada dilluns i cada
divendres entrant al
quiosc digital**

EL9TV.CAT / EL9FM.CAT / MES9.CAT

EL 9 NOU.CAT

OPINIÓ

Josep Burgaya

DES DE FORA

L'últim vals

Es produeix aquests dies a Catalunya el darrer episodi del procés. De fet, el que succeeix ara amb el "retorn" de Carles Puigdemont és més aviat un afegit, un capítol addicional per a seguidors llunàtics d'una sèrie que es va exhaurir, sense gaire èxit, ja fa temps. Una bona part de l'independentisme així ho ha entès – i no només Esquerra Republicana –, i ha col·laborat en redireccionar una dinàmica que ens portava pel pedregar. Dotze anys d'embranchides contra l'Estat, de fractura de la societat i la política catalana, d'instabilitat econòmica i empresarial, de gestos i espectacle buits, de confrontar-se amb una legislació que no ha fet sinó que hi haguessin condemes judicials i fugides per evitar-les. En alguns moments s'ha estat a prop de l'abisme. El clima interior irrespirable, l'espai públic hegemonitzat només per una part i sempre amb el perill, que s'ha vorejat, que alguns sectors portessin la seva lluita al cantó obscur del qual no hi hauria hagut camí de retorn. Ara, si volem refer i recosir el país, és bo que passem pàgina. Els indults primer, i l'amnistia després expressen justament aquesta voluntat, ho fan possible. Es vulgui veure així, o no, són una evidència de generositat d'una Catalunya i una Espanya política que volen entesa i trobar, si cal, noves formes de convivència. Recomençar sense retrets.

De fet, la societat catalana ha expressat de forma ben majoritària que ho vol. Els resultats electorals són molt clars encara que el sector quimèric de l'independentisme afirmi el contrari. Molts electors han deixat de donar suport a plantejaments que no duen enlloc i que, a més, obviaven les necessitats immediates del país. La confrontació caïnita entre els diversos sectors sobiranistes confrontats també ha ajudat al desencís i a una certa recuperació de la

sensatesa política. A sota les llambordes del procés, no hi havia la platja. Esquerra, ja abans de les darreres eleccions, va entendre que calia sortir d'aquesta situació que no conduïa enlloc. Ha combinat durant mesos el manteniment d'un llenguatge de confrontació però, alhora, ha anat prenent decisions de realisme polític tot acostant-se als socialistes d'allà i d'aquí que, al capdavant, eren qui els podia facilitar la sortida. Sempre ha por de ser titllats de "traïdors a la causa", curiosament per un independentis-

A Catalunya, políticament, han succeïts uns fets inqüestionables: guanyen clarament les eleccions els socialistes i no hi ha una majoria independentista possible

me d'última hora que és el que encarna Junts i les seves organitzacions acòlites. Encara que els republicans han format part fonamental del desgavell muntat durant aquest anys, no es mereixen, ni per trajectòria ni sentit polític, ser maltractats d'aquesta manera per elements que són uns frívols parvenu al món de l'independentisme.

Els darrers mesos ha succeït a Catalunya, políticament, una cosa d'una normalitat inqüestionable. Guanyen clarament les eleccions els socialistes i no hi ha una majoria independentista possible. Esquerra i els Comuns, com en qualsevol país democràtic, decideixen lliurement facilitar la governabilitat del país tot pactant uns acords per

investir Salvador Illa, candidat guanyador, com a president de la Generalitat, ja que no podia imposar-se només amb els diputats del PSC. No hi havia cap possibilitat de govern alternatiu, cosa força eloqüent i decisiva. Que en altres camps polítics es critiqui aquesta opció, tot i ser l'única possible, forma part del joc polític i es ben legítima.

El que no resulta acceptable és la deslegitimació antidemocràtica que se'n fa, articulant tota mena d'operacions per evitar que es produeixi l'acte d'investidura. Lluís Llach és representatiu i excel·leix en aquesta actitud absolutament trumpista d'impedir la dinàmica democràtica, entestat a malbaratar el prestigi personal i artístic adquirit durant la transició, tot cridant a la resistència civil al crit "que venen els socialistes!". L'han acompanyat els dirigents de Junts, els quals més que avançar cap una versió renovada del que havia estat Convergència, semblen fer-ho cap a la irrellevància que els portarà l'extrema radicalitat antidemocràtica. En aquest context, el retorn de Carles Puigdemont amb tota la parafernàlia mediàtica i la gestualitat impostada a la qual ens té acostumats no és sinó una farsa per intentar que no es produeixi l'inevitable: que el país segueixi endavant.

Si decideix venir ara, ho fa com un acte narcisista per tal de bloquejar i dinamitar un acte democràtic, el més democràtic, sabent que ell no pot ser president. Ho han decidit els catalans així. Una falsa immolació, per més poesia que s'hi posi. Ha tingut set anys per fer-ho, mentre es burlava dels que havien assumit les decisions de la justícia i havien pagat un preu alt per això. No sé si li toca ser amnistiada o no; molts preferiríem que sí. Però la seva relació amb els jutges és cosa seva, no dels ciutadans de Catalunya als quals pretén sacrificar.

Juan Juncosa

CREIXEMENT PERSONAL

Experiència personal

Potser aquesta vegada entro més en el terreny personal. Us explico una experiència personal desitjant us pugui servir per a reflexionar i portar-vos a conclusions positives. Sense que hàgiu de peregrinar per un llarg i dur camí com jo he fet.

He passat la covid i tinc covid Persistent. He viscut una difícil travessia durant més de tres anys. Durant aquest temps no he volgut acceptar ni la meua malaltia, ni el fet d'estar malalt. Això m'ha portat molts problemes personals i de diferents índoles. El pitjor, encara que he estat a punt de morir dues vegades, ha estat l'estat emocional. Concretament, la meua actitud.

No voler acceptar la meua realitat emocionalment em mantenia enfonsat com a persona. Lluitant contra un enemic (la realitat) al qual era impossible vè-

I ara que puc veure algun camí, puc començar a aprendre a caminar de nou i abraçar les meves limitacions per caminar tan bé com sigui possible.

cer. Aquesta lluita, que no servia per a res, deixava els meus camins i les meves opcions àrides, igual que una terra que no es pot conrear. Només quan he acceptat la realitat, la malaltia i la situació, he pogut començar a trobar la pau.

Una vegada he pogut sentir-me en pau, he pogut iniciar una mirada a les meves possibilitats actuals. Que, si bé són molt limitades, existeixen! I ara que puc veure algun camí, puc començar a aprendre a caminar de nou i abraçar les meves limitacions per caminar tan bé com sigui possible.

Espero que pugueu reflexionar si us trobeu en situació similar i que us serveixi d'ajuda.

8è CONCURS NARRATIVA CURTA LA GRALLA

FONOLL

Clara Martínez Clavell Marata (Les Franqueses)

Il·lustracions: Maria Peix

“Deu tenir fills petits, aquesta noia, i una festa segurament... d'aniversari? Sí, és clar, si porta espelmes del vuit i... aquests platets dels *unicornios* no crec que siguin per algú... dallonses... adult, coi! *Cuculat* i unes cerveses i patates d'aquestes que s'enganxen a les dents, però no, no em sona pas aquesta xiqueta, i mira que aquí ens coneixem tots. Potser s'ha aturat al *colmado* per comprar quatre coses que li faltaven, ves a saber. Què n'has de fotre, Remei... ai senyor, aquesta joventut... qui pogués tornar-hi i que n'havíem arribat a fer de festes i festetes amb els nanos i ara mira, tots vivint fora i ben lluny amb unes mosses estirades i *pijes* que només pensen en les seves tonterietes i mandangues i jo aquí tota sola en aquest poble on he viscut tota la vida, però on falta el meu Joan, i la Cinta, la Maria i en Mateu... ah, i la Núria... ja han passat a l'altre barri la majoria de nosaltres i a mi no crec que em quedi gaire i tampoc puc gaudir dels nets, que si un a Suïssa que si l'altre a Austràlia. Tota la vida lluitant per ells perquè tinguin bons estudis i no els falti de res i ara que estan ben preparats marxen i no es queden aquí, a prop meu, i què hi he d'anar a fotre jo tan lluny amb aquests vols que no s'acaben mai i que es fan *pesaaaaaats*. Ai, si es fan pesats, valga'm déu i amb aquells *asientus* que ja no saps com posar- t'hi al final. Només els veig un cop l'any i els meus nets gairebé ni els conec, pobrets, que amb prou feines deuen saber que tenen una àvia a l'altra punta de món... Sembla que ja acaba de pagar aquesta mossa i em toca a mi, que només porto dos tomàquets que ja no són com els d'antes, ai si... allò sí que eren tomàquets i no els que mengem ara que ves a saber d'on venen i a preu d'or. Valga'm déu, deu si és que no es pot ni anar a comprar, ens hem tornat bojós amb aquests preus inflats i inflats. Ara la nena de la caixa em torna a dir el “bon dia, Remei, com anem?” i amb un “anar fent noia, ves... no ens en queda una altra” pago els tomàquets de seguida i cap a casa, que es fa tard.

La Remei surt de la botiga de queviures del poble, que malgrat ser petita té tot allò que necessita. Hi va cada dia i compra poca cosa, així no va carregada com una mula i té l'excusa per estirar les cames i fer que el dia sigui més curt. També s'atura al forn per comprar una barreta de pa integral i una bossa de pa sec que la Nuri, la fornera, li regala per les quatre gallines que encara té ganes de cuidar. On no va mai és al bar de la Plaça. “Què hi he d'anar a fotre amb tants homes xerrant i bevent. No se m'hi ha perdut pas res.”

Al poble no hi ha cap altre servei. Bé, sí, un restaurant de menús i brasa de caps de setmana als afores que està pensat per als turistes i que la Remei recorda que fa anys que no trepitja.

Quan surt del forn s'enfila pel carrer Pedreres, el més cèntric d'aquest poble de 500 habitants, i saluda la Joana i la Maria, dues veïnes que aprofiten el sol baix per començar a regar quatre plantes que tenen al pedrís de casa i així poden passar revista de tot el veïnat. La Remei no té ganes de fer-la petar. Llavors es faria fosc i no li agrada arribar a casa amb tan poca llum. Li fa por entrebancar-se pel camí abans no hi arriba perquè sempre hi troba alguna pedrota que si hi ensopegués es trencaria fèmurs i històries i no té ganes de patir si s'ho pot estalviar.

Les saluda amb un cop de cap i amb un “bona nit,

maques” i segueix el camí cap a casa.

La Remei arriba al cap de carrer, trenca a mà dreta per entrar al camí de carro que la porta a Can Fill, la masia on ha nascut, crescut i ara envelleix sola, amb la companyia de dos o tres gats, que no tenen amo però que alimenta com pot a base de restes dels seus sopars i una mica de llet i pinso, i quatre gallines que encara li fan algun ou i companyia.

Can Fill és tota la seva vida. No coneix ni ha conegut res més ni ha sortit d'aquest poble. Amb el Joan van ser molt feliços quan els nens eren petits i feien molta vida al poble. Festes majors, caramelles, revetlles de Sant Joan al voltant d'aquella foguera al camp d'en Jep i castanyades al casal del poble. Sí que van ser feliços, sí, però la Remei prefereix no pensar-hi gaire per no entrar en un estat de nostàlgia que no s'ha permès mai.

Abans d'arribar a la portalada de casa comença a sentir l'olor de fonoll. Els marges del camí en van plens. I de cop té cinc anys i l'àvia la crida des de l'eixida: “Remeiiiiii vineee”. I ella baixa les escales interiors de Can Fill a correuita i va a trobar l'àvia, la iaia Teresa, que l'espera amb dues oques petites a la mà que tenen hores de vida.

Els acaricia suaument el cap amb el dit índex i és tan agradable el tacte. Tan suaus i amb aquells becs tan tendres que troba tan fràgils i dolços.

L'àvia les deixa amb la resta de germanes que s'amunteguen, en una caixa de l'entrada de la masia, les unes sobre les altres buscant un caliu que ha perdut un cop la closca dels ous s'ha trencat.

La Remei agafa la mà de l'àvia i sense dir-se res van cap al bosc de darrere casa a buscar fonoll, “una herba que els agrada molt”, com li va explicar quan tenia tan sols tres anys. La iaia Teresa agafa el bastó i li dona el cistell més petit. Caminen uns metres fins que troben el fonoll, ufanós, que creix pels camins dels marges. N'arrenquen un ramet cada una, així tindran l'excusa per tornar-hi l'endemà i passar una estona plegades. I soles.

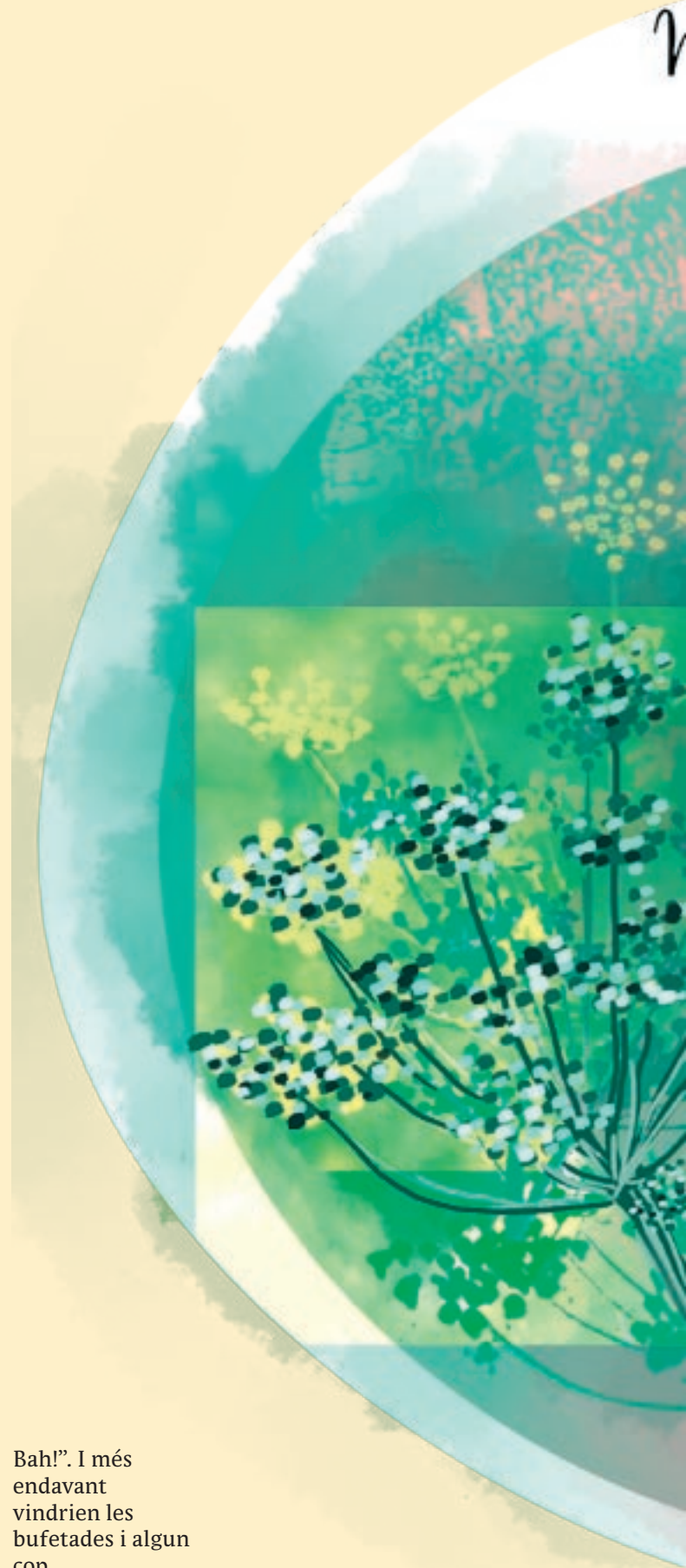
Li ve una altra alenada d'olor de fonoll. I el fonoll de cop agafa un aire molt amarg. I visualitza aquella infusió que es feia la mare cada vespre per les seves retencions de líquids i mals de panxa quan la Remei tenia set anys. I veu aquella tassa fumejant a la taula i el Pere, el seu pare, que entra, nerviós, amb les espartenyas brutes i la camisa suada i mal cordada. Arriba del tros i reclama el sopar, com un gos afamat de feia dies. I el sent: “Assumptaaaaa el sopaaaaa”. I la taula parada amb un got, el porró i un plat amb alguna cosa ben calenta i acabada de servir. La Remei i l'Assumpta ja feia estona que havien sopat. I la Remei feia estona que era al llit, sense poder dormir. Però quan començava la guerra de cada nit, la Remei s'aixecava d'un bot i des de dalt l'escala descobria la part més fosca d'un pare que mai havia estimat.

Al Pere mai li agradava el que havia cuinat l'Assumpta. Sempre era dolç, salat, fred, cuinat amb poca traça o massa verd. Mai estava al seu gust. En Pere entrava al mas, a l'Assumpta se li començava a regirar l'estómac, el plat era a taula, el Pere s'asseia, l'Assumpta acabava de desparar la taula. Ell apartava el plat, a vegades l'havia arribat a llançar a terra. I després venien els crits: “No serveixes ni per fotre un bon sopar, collons de dona. Arribo a casa cansat i afamat i només veure aquestes merdes que cuines ja em passa la gana.

Bah!”. I més endavant vindrien les bufetades i algun cop.

I la infusió de fonoll quedava allà, sola i al bell mig de la taula. I així cada nit durant gairebé dos anys. Fins que l'Assumpta va dir prou i un dia, sense voler, va cremar el braç del Pere amb un plat fumejant a més no poder. Sopa de fonoll amb crostons de pa. Ni ella se l'hauria menjat aquella sopa.

Aquella nit la Remei no l'oblidarà mai. La té clavada a la retina i al mig del cervell i encara veu als seus pares discutint al mig de la cuina mentre ella ho observava darrere la porta. El pare, escaldat i amb tota la camisa molla de la sopa de fonoll, va llançar la cadira a terra i va dirigir-se a l'Assumpta. Va alçar la mà i per primera vegada la seva mare va aturar el cop agafant-lo fort pel canell, entre llàgrimes i aquells ulls encesos de ràbia que mai li havia vist. La ràbia no era feta per a l'Assumpta.

Però li va sortir i l'avi va arribar, de cop, i enfurismat va alçar la mà i li va clavar els cinc dits de la mà a la cara del Pere acompanyat d'un "fill de puta fot el cap d'aquesta casa ara mateix. Ja n'hem tingut prou".

El Pere, en xoc, va sortir esperitat i va marxar de casa amb la cua entre cames. Les males llengües diuen que s'entenia amb la Maria de Cal Nen. Si més no, l'Assumpta i la Remei no en van saber mai més res. Com si se l'hagués empassat la Terra. Tal qual.

Va ser llavors quan l'avi va agafar les regnes de nou de Can Fill per poder tirar endavant la vida de l'Assumpta i de la Remei.

La Remei va agafar el telèfon i va trucar al jardiner, l'Isidre, que li ve de tant en tant per arreglar els quatre presseguers que té al pati i passar-li la desbrossadora pels marges quan vol que la casa faci goig.

–Isidru, maco. Que podries venir demà? Sí, sí, demà. No, no... no has d'esporgar res. Mira veuràs, tinc els marges plens de fonoll. Sí els del camí de l'entrada de casa. I el tinc ben avorrit, aquest tros de plantota. Massa anys he aguantat amb el collons de fonoll... A les 9, sí, com sempre. Quedem entesos llavorens, oi? Molt bé. Adéu, adéu".

L'endemà, l'Isidre va arribar puntual, com sempre. I sense gaires preàmbuls va saludar la Remei i va agafar la desbrossadora del cotxe.

Quan feia pocs minuts que havia començat a desbrossar els marges, la Remei va tancar els ulls i l'olor del fonoll tallat era cada cop més intensa. Se li ficava per cada un dels narius del nas i va començar a notar les primeres llàgrimes que queien a raig i li arribaven als llavis.

Els crits del pare, el so de les bufetades cap a la seva mare i els mals de panxa van començar a diluir-se i semblava que s'anaven fent petits i més petits i deixaven pas a les sortides amb l'àvia per anar a buscar menjar per les oques acabades de néixer. De cop va recordar que allà, a Can Fill, malgrat tot, també hi havia sigut feliç. Molt feliç.

Escolta el pòdcast dels relats del 8è Concurs de Narrativa Curta La Gralla

Col·laboren:

La Gralla

INSTITUCIÓ PUIG - PORRET
FUNDACIÓ PRIVADA CATALANA

En la propera edició: **Pau Danés Griera de Granollers**

LLENGUA

EL 9 ETS I UTS

341

 CONSORCI PER A LA
NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

 Aí, els estudis!

No se sap mai prou de res (ja ho diuen, ja: *el saber no ocupa lloc*), aprenem tota la vida i convé de fer-ho perquè, si no, rebrem una bona patxada. No sols s'aprèn a l'escola, a l'institut o la universitat, també al carrer, a la feina, en família i en la vida en general. Si ens centrem en l'aprenentatge escolar o universitari, veiem que hi ha moltes maneres d'aprendre i diverses intel·ligències, com ara: la musical, la lingüística, la visual espacial, la naturalista, la interpersonal, la logicomatemàtica, la intrapersonal i la corporal cinèsica.

De maneres d'estudiar, també n'hi ha, però la més coneguda i tradicional és la memorística, que es feia molt abans i encara és necessària –no ho oblidem pas–. El qui estudia d'aquesta manera i obté bons resultats sovint es diu que **empolla*. El verb *empollar* ve del castellà i no ha estat encara admès pel DIEC, però en canvi és recollit per altres diccionaris: el *Gran Diccionari de la Llengua Catalana*, el *Gran diccionari 62 de la llengua catalana*, el *Diccionari Català-Valencià-Balear*, el *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* i el *Diccionari normatiu valencià*. Si volem usar altres verbs o expressions podem dir també: *cremar-se les celles*, *estudiar de valent/fort*, *estudiar com un boig* o *pencar*.

Tampoc no són normatius els noms derivats del verb: **empollón/*empollona*. Segons l'Optimot, en català hi ha diferents maneres de referir-se a un alumne que estudia intensament i té bones notes. Es poden fer servir els adjectius *estudiós*, *estudiosa* o *aplicat*, *aplicada*, i amb un valor més despectiu, el nom *setciències* i els adjectius *saberut/saberuda* o *motivats/motivada*. Altres fórmules més creatives i divertides són: *clavacolzes*, *pelacolzes*, *colzepelat/colzepelada*; *socarrecelles*, *cellacremat/cellacremada*; *memorietes*, *xuclapàgines*, *m'ho-sé-tot*, *rosegaapunts*, *xuclaapunts*, *cova-llibres* o *rata sàvia*.

Us animem a seguir aquesta secció i us convidem a fer-nos arribar consultes i comentaris a través de **vic.ass@cpnl.cat**

Oficines i serveis:
granollers@cpnl.cat
ripolles@cpnl.cat
vic@cpnl.cat

www.cpnl.cat/xarxa/cnlosona/

Material didàctic del Departament de Cultura per aprendre català adreçat a persones que tenen com a llengua primera l'amazic.

UNITAT 14: El lleure

EL 9 NOU

amb el suport de:

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Ho podeu trobar a: EL9NOU.CAT

LLIBRES

NOTES DE LECTURA

Pere Martí Olivella

“No hi ha cap expedient al qual un home no recorre per evitar el veritable treball de pensar”

J. Reynolds

Per què pensar? és un recull d'escrits sobre la reflexió filosòfica, un tipus d'encàrrec pensat habitualment per dates senyalades, que corre el perill de caure en un cert *sortir del pas convencional*, on els autors escollits, en aquest cas s'espera que glossin la importància i alhora l'escassetat del pensar.

Aquest text, però, sense escapar del tot a aquest risc, amaga algunes sorpreses quant a l'ambició i l'originalitat d'alguns treballs, que ens ofereixen una tipologia textual i temàtica molt més heterogènia del previsible. Tot plegat fa que acabi valent molt la pena aconseguir el volum!

No em resisteixo a citar la Xita Rubert (efectivament, la filla d'en Rubert de Ventós), sens dubte la més original estilísticament, evocant una vivència infantil en què el seu pare li volia comprar un sumptuós estoig de bolígrafs i ella s'hi resistia:

“No era veritat que no m'agradessin les coses boniques, només que la superfluitat material -l'objecte que es té en lloc de fer-se servir- equivalia, en mi, si fa no fa a la lletjor.”

“... la bellesa (per mi) era sinònim de proporció, de justícia ... Hi ha alguna cosa de trist en un nen amb massa bolígrafs. Jo no era una nena amb massa bolígrafs, i el meu pare, amb la seva mostra d'afecte objectual, m'estava convertint en una nena amb massa bolígrafs.”

“La percepció de l'excés és un dels orígens del pensament. Identificar un desequilibri, una desproporció, és el nai-

xement de la consciència.”

I un xic més enllà dels neguits ètico-filosòfics de la nena-filla del filòsof, ens trobem amb una sòlida i contundent reflexió del filòleg-literat-filòsof Raül Garrigasait, reivindicant les nocions de **veritat i realitat**, que l'individualisme ha anat diluint fins a fer-les acceptables en la nostra modernitat líquida.

Des de la Il·lustració, ens diu, el poder omnímode de la raó les ha devaluat fins a ser totalment dependents del pensament:

“(Avui) allò que és potent ja no és la llum irresistible de la veritat, sinó el pensament mateix del subjecte, que no s'agenolla davant de res que no sigui pensament.”

“Qui no vol tenir el poder de comprendre-ho tot, de fer desaparèixer el dolor del món (només) amb un pensament?”

“(Això), però, xoca amb l'experiència que ens fa saber que el poder i la força resideixen en allò que se li oposa: el pensament comença a prendre's seriosament a si mateix quan és capaç d'agenollar-se davant d'una veritat que no ha sorgit de dins seu”. Teniu aquí només dues de les moltes perles que s'hi amaguen. Us animo a trobar-les.

PER QUÈ PENSAR?

Autors: Xita Rubert, Raül Garrigasait, i altres

Editorial: Edicions 62

Lloc i any d'edició: Barcelona, 2024

Nombre de pàgines: 157

NOVETATS EDITORIALS

'Vint-i-quatre hores a la vida d'una dona'
Stefan Zweig / Viena Ed.

Inesgotable, l'obra de Stefan Zweig. Aquest és un dels seus relats més coneguts i també portat en diverses ocasions al cinema. El títol és descriptiu: parla de les 24 hores més decisives en la vida d'una dona. Una vídua anglesa ja gran i amb fills que es va enamorar fugaçment d'un jove polonès, un jugador. Al cap dels anys, en un hotel, se sincera amb un altre hoste i ho explica.

'La Sisena Flota a Barcelona'
Xavier Theros / La Campana

L'estiu és un bon moment per recuperar lectures. En aquest cas, ens ho posa fàcil la reedició que s'ha fet d'aquest llibre de Xavier Theros publicat l'any 2010 en què recrea la Barcelona dels anys 50. Una ciutat trista en la postguerra que de cop i volta es va veure sacsejada per la presència periòdica dels mariners nord-americans de la Sisena Flota, quan feien escala al port.

'Estampida'
Jorie Graham
LaBreu Ed.

Per primera vegada es publica en català un llibre d'una de les poetes nord-americanes més reconegudes. *Estampida* es va publicar l'any 2008, Emergien ja les grans qüestions que avui continuen essent d'actualitat i a les que no és aliena la poesia de Graham, des del clima a les migracions o les esquerdes socials. Com demana ella, “fins a l'últim, siguem humans”.

'El germà petit'
JeanLouis Tripp
Ed. Finestres

D'origen francès i resident des de fa anys al Quebec, Tripp és un dels bons autors de novel·la gràfica de la cultura francòfona. Aquí ens presenta un relat colpidor viscut en pròpia pell. El record de l'accident en què va morir el seu germà petit, un llunyà estiu de l'any 1976 en què el seu germà va morir atropellat per un cotxe. El temps li ha permès exorcitzar aquells records.

'El plaer de l'art. Josep Pla i els artistes'
Teresa Amat / Ed. Sidillà

“Hagi escrit sobre el que hagi escrit, Pla ens ha ensenyat a mirar el nostre país i la seva gent, a mirar-nos a nosaltres mateixos i, des d'aquí, a mirar el món; i per això ens agrada”, explica Teresa Amat. Entre la immensa obra de l'escriptor empordanès, selecciona aquells passatges en què va fixar la seva mirada en els creadors plàstics: Dalí, Miró, Picasso, Gargallo, Rusiñol i d'altres.

EMPRESA

Eva Remolina / AMIC

Com augmentar la productivitat: consells i estratègies

L'augment de la productivitat és un objectiu clau tant en l'àmbit personal com professional. Amb un món cada vegada més exigent i competitiu, trobar maneres efectives de ser més eficients és fonamental.

A continuació, es presenten alguns consells i estratègies per millorar la teva productivitat:

■ 1. PLANIFICA EL TEU DIA

La planificació és essencial per gestionar el temps de manera eficient. Dedica uns minuts al final de cada dia per planificar les tasques de l'endemà. Utilitza una agenda o una aplicació de gestió de tasques per anotar les activitats més importants.

■ 2. PRIORITZA LES TASQUES

Identifica les tasques més importants i urgents. Utilitza la matriu d'Eisenhower per classificar les tasques segons la seva urgència i importància. Centra't primer en les tasques crucials i urgents i després en les rellevants però no urgents.

■ 3. FES PAUSES REGULARS

Treballar durant llargs períodes sense descans pot reduir la teva productivitat. Fes pauses breus cada

60-90 minuts per descansar la ment i el cos. Això t'ajudarà a mantenir-te fresc i concentrat durant tot el dia.

■ 4. EVITA LES DISTRACCIONS

Són un dels principals enemics de la productivitat. Identifica les teves fonts de distracció i treballa per eliminar-les o minimitzar-les. Això pot incloure desactivar les notificacions del mòbil, treballar en un entorn tranquil o utilitzar auriculars amb cancel·lació de soroll.

■ 5. UTILITZA TÈCNiques DE GESTIÓ DEL TEMPS

Les tècniques com la Pomodoro (treballar durant 25 minuts i fer una pausa de 5 minuts) poden ajudar-te a mantenir la concentració i la motivació. Experimenta amb diferents mètodes fins a trobar el que millor s'adapti a tu.

■ 6. AUTOMATITZA TASQUES REPETITIVES

Utilitza la tecnologia per automatitzar tasques repetitives i estalviar temps. Les eines de gestió de projectes, els calendaris digitals i els programes de correu electrònic poden ajudar-te a ser més eficient.

■ 7. MANTÉN UN ESPAI DE TREBALL ORDENAT

Un espai de treball desordenat pot afectar negativament la teva concentració i productivitat. Mantén el teu escriptori net i organitzat. Això inclou

tant l'espai físic com l'espai digital (organitza els arxius al teu ordinador).

■ 8. ESTABLEIX OBJECTIUS CLARS

Defineix objectius clars i mesurables per saber exactament què vols aconseguir. Això et permetrà enfocar els teus esforços i mesurar el teu progrés. Utilitza l'acrònim SMART (*Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound*) per establir els teus objectius.

■ 9. DELEGA QUAN SIGUI NECESSARI

No intentis fer-ho tot tu sol. Aprèn a delegar tasques a altres persones quan sigui possible. Això et permetrà centrar-te en les tasques més importants i en aquelles en què tens més habilitats.

■ 10. QUIDA'T A TU MATEIX

La productivitat no només depèn de les tècniques de treball, sinó també del teu benestar general. Assegura't de dormir prou, menjar saludable i fer exercici regularment. La teva salut física i mental és clau per mantenir-te productiu a llarg termini.

EDUCACIÓ

Montse Corderas / @comunicacioformacio

La clau de la comunicació externa

En l'entorn actual, les empreses solen ser jutjades per la seva percepció externa. És per això que la comunicació externa és fonamental ja que en depèn el suport dels inversos, l'interès dels clients i el desig dels candidats (futurs empleats). Així mateix, pot proporcionar un avantatge competitiu que ajuda a diferenciar-se de la competència.

La comunicació externa resulta clau en la gestió de la reputació de qualsevol empresa. Condensar la informació estratègica important en punts principals i compartir-los de manera eficient és una tasca cada vegada més complicada, sobretot si es té en compte com les noves eines de comunicació –per exemple, les xarxes socials– han canviat la forma de plantejar l'intercanvi de missatges.

Per exemple, quan no s'estableix una comunicació externa a propòsit, els diferents públics acaben traient les seves pròpies conclusions sobre l'empresa. I això pot arribar a ser molt perjudicial per a la imatge corporativa.

En aquest sentit, també podem dir que la comunicació és el centre de tot. I no pot executar-se una estratègia si no pot comunicar-se al respecte ja que es tracta d'elements entrelaçats. En definitiva, la comunicació és un actiu que cal gestionar i un recurs per connectar.

La definició: la comunicació externa d'una empresa és el conjunt d'operacions o activitats destinades a crear, mantenir o millorar les relacions comercials amb els diferents públics externs de la companyia, és a dir, des del gran públic fins a clients, proveïdors, periodistes, accionistes i administracions públiques i privades, entre d'altres.

CINEMA

LA CRÍTICA DE LA SETMANA

Joan Millaret i Valls

'Kill Boy' de Moritz Mohr

Tarantinada

La paròdica i atropellada pel·lícula d'acció *Kill Boy* és el debut en el llargmetratge de l'alemany Moritz Mohr. Aquest excessiu i super-violent film ha estat produït per Sam Raimi, el creador de la franquícia *Evil Dead/Poseió infernal*, iniciada sota la seva pròpia direcció el 1981, o director d'algunes pel·lícules de la saga *Spider-Man* com la primera de 2002 o la segona de 2004.

Amb guió de Tyler Burton Smith i Arend Remmers, *Kill Boy* ens presenta un jove sordmut, Boy (Bill Skarsgård), que viu sota custòdia d'un xaman (Yayan Ruhian) des de nen després que la seva família fos assassinada per membres del clan Van del Koy. Boy ha estat entrenat durament en les arts marcials pel seu mentor fins a convertir-se en una màquina de combat preparat per venjar-se dels Van del Koy, liderats per la matriarca Hilda (Famke Janssen) i els seus germans Gideon (Brett Gelman) i Melanie (Michelle Dockery).

Pel camí, Boy s'unirà a un peculiar equip de resistents per fer justícia a aquesta sanguinària dinastia amb múltiples enfrontaments amb una dura combatent programada per matar-lo, June 27 (Jessica Rothe). Una pel·lícula enèrgica i exagerada de ritme frenètic farcida de bromista humor negre convertit en un passable divertiment. Juga amb els llocs comuns del cinema d'acció oriental, els videojocs o l'anime japonès tot imitant sense dissimular el cèlebre díptic *Kill Bill* iniciat el 2003 per Quentin Tarantino. El jove actor suec Bill Skarsgård –*It* (2017) o *John Wick 4* (2023, Chad Stahelski)– està prou bé en el seu paper de repartidor de trompades i sap explotar també el vessant més de conya de l'esperit de la pel·lícula. Skarsgård és un actor a l'alça ara que sabem que protagonitza la pròxima pel·lícula terrorífica de Robert Eggers, una nova versió del *Nosferatu*, o la pel·lícula de superherois *The Crow* (Rupert Sanders).

OFERTA CULTURAL

J. Vilarrodà / P. Purgimon

La integral de la 'Suite Iberia' d'Isaac Albéniz, a Camprodon

Kotaro Fukuma. Monestir de Sant Pere, Camprodon. Divendres, 9 d'agost, 7 tarda.

Interpretar sencera la difícilíssima i brillant *Suite Iberia* és ja un ritual del Festival de Música Isaac Albéniz de Camprodon. El pianista que ho fa rep de Medalla Albéniz. Enguany, el concert serà a càrrec del japonès Kotaro Fukuma.

Èxits amb la Motherfucker

Orquestra Motherfucker. Plaça Joan Ragué, Gualba. Dimecres 14 d'agost, 11 de la nit.

L'Orquestra Motherfucker és una banda de versions atípica i arrelada a Gualba. Està formada per una família de tradició musical i té un repertori farcit d'èxits que normalment no sona en una banda de versions de festa major: pop dels vuitanta, rock de carretera i música indie, entre un llarg etcètera.

ORIGINAL

VS.

REMAKE

'Casino Royale'

País: Regne Unit

Direcció: John Huston, Ken Hughes, Val Guest, Robert Parrish, Joseph McGrath, Richard Talmadge

Intèrprets: Peter Sellers, Ursula Andress, David Niven i Woody Allen

La saga del famós agent secret britànic està basada en les novel·les del periodista i escriptor anglès Ian Fleming. La primera, publicada el 1952, *Casino Royale*, va tenir un cert èxit comercial. El productor, Charles K. Feldman, va adaptar-la en forma de paròdia surrealista farcida de clixés, que distava molt de la història original. La seva estrena va coincidir amb la cinquena entrega de la franquícia que coneixem *You only live twice*, però amb dos mesos d'anticipació.

1967

2006

'Casino Royale'

País: Regne Unit

Direcció: Martin Campbell

Intèrprets: Daniel Craig, Eva Green, Mads Mikkelsen i Judi Dench

L'agent 007 protagonitza la franquícia més llarga de la història del cinema. El primer llargmetratge, *Dr. No*, es va estrenar el 1962. *Casino Royale* és la 21a pel·lícula on Daniel Craig fa una renovació profunda del personatge capturant la seva essència original dotant-lo de més humanitat, dur per fora i vulnerable per dins. Hi ha qui diu que Craig és el Connery del segle XXI. Aquesta pel·lícula torna la mirada enrere (però ambientada actualment) presentant-nos la primera missió de l'agent britànic James Bond recentment ascendit a ser 007.

PASSATEMPS

MOTS ENCREUATS _ Pau Vidal

HORIZONTALS: 1. Aparentment reculat en el temps. Era propi d'en Capone / 2. Sòlid cristal·lí en forma de rajola andalusa. Ensopegada del velar en aigües del barri jueu / 3. Un quart de dues. Si recull ja no trobarà el rebrot. Gin tot xarbotat / 4. Les entranyes del diner. Els vegetals que s'assemblen al lliri són així / 5. De vegades sóc jo, de vegades ella; com que estem casats... Si això passa d'aquí és que el metro no hi arriba / 6. Al centre del camp. Arbre resinós enxampat pispant in fraganti. Per tot l'escaire / 7. Perds la vitalitat quan deixes d'anar amb envàs. Estableix el moment d'exhauriment del bròquil / 8. El búfal d'Hispanoamèrica. Comprendré contra el sentit comú / 9. Està malalta, però ara mateix no recorda de què. A la punta de l'esclop / 10. Un ocell a calcs Carner. Giro la catedral i trobo el deambulatori / 11. Ningú la guanya en virtut. Del vegetal amb un nombre de carpels igual al Xoriguer. Del tretze al trenta d'abril / 12. Com a diari és molt present. Enmig de Menorca mirant cap a Ciutadella / 13. La que temen els taurins és la de la vida. Deixo entrar als USA el parent del búfal.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											

VERTICALS: 1. Arrelada matemàticament. Agressió molt típica de la natió / 2. El basc diu que no, però estan junts al trapezi. Escollir candidat. Emmarquen la reunió / 3. Accepten el càrrec, ho asseguren. Anhelar les grafies més rebuscades / 4. La que diuen els taurins. S'assembla força al japonès, però el parlen a Indonèsia. La fi del món / 5. Velleja amb molta ventura. Parcel·la el terreny d'en Sergi el cuiner / 6. Centre de totes les enveges. Inimaginables esglais causats pels enzims. Setè fill de Jacob, el que s'està a la brigada / 7. Ningú n'ha carregat mai un de sol. Molt severa a l'hora de

decapitar la Brígida / 8. Un mig incident al Da Vinci. És el lloc ideal per exercir l'ofici, però no se sap quin / 9. En nom del Tribunal Crostitucional. No és que jugui amb dues mans, és refereix a la gemma que conté dues fulles. 105 per un currículum / 10. Ara li diuen àvia, només perquè és vella. Munyidor d'ovelles a Borriana / 11. Crucial com el moment de fer un gelat. Manques de secreció biliar que afecten moltes acòlites / 12. Porció de mar de superfície llisa. Em moro per culpa de la fulla de palma.

SUDOKUS

Ompliu la quadrícula de 9x9 caselles dividides en subquadrícules de 3x3 amb les xifres de l'1 al 9. No s'ha de repetir cap xifra en una mateixa fila, columna o subquadrícula.

Dificultat: fàcil

	5			3	8			7
9				7	5	8		
				4		6		
6	2						7	9
								5
4	1			9		3		2
	9	8			4			6
3		6	9	8				4
	4		5		7			8

Dificultat: difícil

	7		6					2
	6	4		2				8
				3				
	3	2	8	7	4	5	6	
8								7
		6	4		2	7		
4		5	3	8				
	8	9		5	6			4

QUADRE NUMÈRIC

	-		+	8	4
+		+		+	
4	-	2	-		-3
+		-		-	
9	+	1	-		4
16		8		7	

SOPA DE LLETRES

R	A	L	O	M	E	R	P	L	T
N	Y	T	U	P	H	E	Y	L	B
È	L	A	S	M	P	S	G	E	U
F	L	U	O	R	E	T	L	N	L
Z	G	L	L	I	K	Z	A	G	O
I	A	F	R	F	Q	S	C	H	F
R	A	À	N	G	R	A	U	A	Y
C	C	L	T	I	L	R	B	T	U
R	F	E	L	G	V	P	A	Q	D
A	Y	C	V	U	Z	A	Y	H	Q

Trobeu aquestes paraules a la sopa de lletres. Poden anar en qualsevol direcció. Les paraules poden compartir lletres a mesura que es creuen.

- Alè
- Arrel
- Bucal
- Càries
- Fluor
- Geniva
- Llengua
- Molar
- Premolar
- Ullal

SOLUCIONS

	7	8	16	
4	9	-	1	+
-3	5	-	2	-
	+		+	
4	8	+	7	-
3				

R	A	L	O	M	E	R	P	L	T
N	Y	T	U	P	H	E	Y	L	B
È	L	A	S	M	P	S	G	E	U
F	L	U	O	R	E	T	L	N	L
Z	G	L	L	I	K	Z	A	G	O
I	A	F	R	F	Q	S	C	H	F
R	A	À	N	G	R	A	U	A	Y
C	C	L	T	I	L	R	B	T	U
R	F	E	L	G	V	P	A	Q	D
A	Y	C	V	U	Z	A	Y	H	Q

2	4	1	5	6	7	9	3	8
3	7	6	9	8	2	5	1	4
5	9	8	3	1	4	7	2	6
4	1	5	7	9	6	3	8	2
7	8	9	4	2	3	1	6	5
6	2	3	8	5	1	4	7	9
8	3	7	2	4	9	6	5	1
9	6	2	1	7	5	8	4	3
1	5	4	6	3	8	2	9	7

7	8	9	1	5	6	2	4	3
4	2	5	3	8	7	1	9	6
3	1	6	4	9	2	7	5	8
8	5	1	2	6	3	4	7	9
9	3	2	8	7	4	5	6	1
6	4	7	5	1	9	8	3	2
2	9	8	7	3	5	6	1	4
5	6	4	9	2	1	3	8	7
1	7	3	6	4	8	9	2	5

O	S	I	V	A	D	V	N	R	O	C
A	R	A	L	A	D	A	C	R	E	M
L	I	L	R	I	N	G	O	S	I	S
A	R	N	E	R	G	I	R	O	L	A
A	M	O	V	A	R	E	S	I	C	A
A	R	A	P	A	C	O	P			
D	E	S	V	A	S	F	I	N	A	L
A	M	A	R	A	R	O	B	A	L	L
C	O	N	J	U	G	E	M	I	D	A
I	N	E	L	L	I	L	I	A	C	I
R	E	L	L	U	C	N	G	I		
A	Z	U	L	E	E	N	C	A	L	L
R	E	J	O	V	E	N	I	T	A	L

Dificultat: fàcil

Dificultat: difícil